

Ёзувчилар уюшмаси раисининг ёшлар билан ишлаш бўйича ўринбосари, Ўзбекистон халқ шоири Икбол МИРЗО билан суҳбат

— Президентимизнинг яқиндагина матбуотда эълон қилинган “Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси хузурида “Ижод” фондини ташкил этиш тўғрисида”ги қарори адабиётимиз учун улкан воқеа бўлди. Шубҳасиз, юртимиз раҳбари томонидан ижодкорларга нисбатан бундай юксак эътибор ҳар бир қаламкаш зиммасига катта масъулият ҳам юклайди. Шундай эмасми?

— Бир мевазор бог яратиш учун минг ёки ўн минг кўчат ўтказиб қўйишнинг ўзи қифоя эмас. Уста богбонлар таъбири билан айтганда, ниҳол кўкартиришнинг бирламчи мезони — соз ер танлаш. Шу маънода, неча мингйилликлардан бери сайкал топиб келаётган ўзбек адабиёти бугунги ижод аҳли учун бағри кенг, баракали, унумли заминдир. Бугун ҳеч ким янги ер очиб, алоҳида бог барпо этаётгани йўқ, лекин ўзбек адабиёти деб аталмиш улкан ва забардаст дарахтзорга баҳоли қудрат ниҳол кўшаяпти. Бизнинг ишимиз эса, Навоий, Оғахий, Чўлпону Қодирийлардан мерос қолган бу муаззам богни асраш, имконимиз даражасида кенгайтириш, уни бачки кўчатлар босиб кетишидан эҳтиётлаш, энг муҳими, ўзимиздан кейингиларга бус-бутун ҳолда етказишдир. Давлатимиз раҳбарининг бу борада қилаётган гамхўрликларининг юксак намунаси сифатида “Ижод” фонди юзага келди. Бугун кўпчилик “осмондан ёгилган чалпак” деб тушуниб турган бу фонднинг асосий максоди — ўша улкан богни янада чаманзорга айлантириш, унга зиён-захмат етишига йўл қўймасликдир. Ижодкор адабиётдан наф қутадиغان бўлса, адашади. Аксинча, бир адиб сифатида ўзбек адабиётига нима бердим, шу гўзал сўз бўстони мандан нима наф кўрди, дея ўйлаган қаламкаш адабиётимиз учун кадрли бўлади. Сиз айтаётган масъулият эса, ўзбек адабиётига ўзини дахлдор билган ҳар бир ижодкорнинг аввало ўз қалбининг тарбиясидан бошланади. Яъни қурби келса — ниҳол кўкартиради, қурби келмаса — ҳеч йўқ богни пайхон қилмайди.

— Албатта, қарордан келиб чиқадиган вазифаларнинг микёси ниҳоятда кенг. Бу борада дастлабки қадамлар айниқса муҳим. Сиз бу жараённинг қай тарзда кечишини истар эдингиз?

— Истак-хоҳишлар ҳамиша бисёр бўлади. Аммо уларнинг амалга ошганигина бизни қониқтиради. Демокриманки, агар қарорда ёш ижодкорларни топиш, тарбиялаш керак, дейилган бўлса, бу — гуррос-гуррос ўспиринларни бир хонага жамлаб қўйиш дегани эмас. Аксинча, ўша хавасмандлар ичидан хатли-саводлисини, адабиётга ростмана меҳр қўйганини, сўзнинг орқа-ўнгини танийдиганини танлаш-саралаш дегани. Ёки истеъдод соҳибларини кадрлаш лозим дейилса, буни чинакам талантлар четда қолиб, учар-устомонлар майдонга чиқиши деб тушунмаслик керак. Президентимиз Ёзувчилар уюшмаси самарадорлигини ошириш юзасидан қилган мурожаатида “Ўзбек адабиёти учун Мухаммад Юсуфдек шоирлар керак. Сўз, ижод ва, ниҳоят, юрт қадрини баралла қуйлай оладиган янги овозлар зарур”, деган мазмундаги фикрни ўртага ташлаганди. Хали у жойда, хали бу жойда мингир-мингир қилиб шеър ўқиб юрганлар эмас, Ватан шаънини, элнинг дарду қувончини баланд пардада, юксак бадий маҳорат билан айта оладиган

ижодкорлар ўзбек адабиёти учун кўпроқ наф келтиради. Саволингизга кайтсак, бундай тушунчаларни ўйлаб кўрмаётган, ўзини панага олаётган ижодкор бугун ҳам, эртага ҳам адабиётимиз учун кайгурмайди. Бу жараёнда ана шулардан пархез килмок зарур.

— Президентимизнинг “Адабиётга эътибор — маънавиятга, келажакка эътибор” рисоласидаги мулохазалардан келиб чикиб Ёзувчилар уюшмасининг Низомига ҳам янги тахрирлар киритилди. Мазкур янгиланишлар хусусида ҳам маълумот бериб ўтсангиз.

— Аввало, бир нарсага эътибор бердим. Ёзувчилар уюшмасининг янги тахрирдаги Низоми тасдиқланган сана Навоий бобомизнинг таваллуд кунларига тўғри келди. Буни бошланаётган хайрли ишларнинг истикболига муштарак ишора деб билдим. Янги тахрирдаги Низомга кўра, Ёзувчилар уюшмасининг олий органи — беш йил муддатда камида бир маротаба чакириладиган, Конференция деб белгиланди. Конференция уюшманинг узок ва якин келажакдаги барча иш режаларини тасдиқлайди, зарур холларда уюшма фаолиятига оид меъёрий хужжатларга ўзгартиш ва кўшимчалар киритади, уюшма марказий аппаратида оид бошка мухим ташкилий ишларни бошкаради. Агар уюшма аъзоларининг камида тўртдан бир кисми ёзма мурожаат килган холларда Фаоллар кенгаши, Уюшма раиси ва Назорат комиссияси қарорига мувофиқ Конференция навбатдан ташқари ҳам чакирилиши мумкин. Шунингдек, Ёзувчилар уюшмасига аъзо бўлиш талаблари ҳам Низомда аниқ-равшан кўрсатиб ўтилди. Унга кўра, уюшма аъзолигига тавсия этилган номзод учун уч нафар (камида 10 йил уюшма аъзоси бўлган) ижодкорлар тавсиянома бериши лозим. Тавсияноманинг бири номзоднинг ижодий фаолиятига тавсифнома, иккинчиси — номзоднинг асосий асарларига холислик билан ёзилган тақриз шаклида бўлади. Шунингдек, уюшманинг ҳудудий бўлимлари (вилоятларда яшаб ижод килувчилар учун) ёки уюшма ижодий кенгаши (Тошкент шаҳрида яшаб ижод килувчилар учун) тақдимномаси ҳам илова қилинади. берилган. Кўриниб турибдики, энди номзодларни шунчаки макташ билан уюшмага қабул қилинмайди. Бу ҳам уюшма фаолиятини ошириш, ўзбек адабиётини сифатли, савияли асарлар бойитиш учун замин бўлади.

Ушбу Низом билан тўлиқ ва яқиндан танишиш ниятида бўлган ижодкорлар бевосита менга мурожаат қилишлари ҳам мумкин. Уларда тугилган турли саволларга жавоб беришга ҳамиша тайёрмиз.

— Юқорида тилга олинган вазифалардан келиб чиққан холда, ёш ижодкорлар билан ишлашда, уларнинг истеъдодини рўёбга чиқаришда яна нималарга кўпроқ аҳамият бериш лозим деб ҳисоблайсиз?

— Устоз шоир Гафур Гуломнинг “Истеъдодларга ёрдам беришимиз керак, талантсизлар ўзи ёриб чиқаверади” деган машхур ибораси бор. Қаранг, шу бир огиз лутфда истеъдод соҳиби нақадар ардоқлангану истеъдодсиз одамнинг сурбетлиги қанчалик фош этилган. Чиндан ҳам истеъдодли одамни юзага чиқариш бирмунча мушкул. Чунки улар ўз ҳақдини биладиган, давраларда ийманиброк турадиган тоифа. Хадеганда мана мен деб ёнингизга келавермайди ҳам. Аммо устозлар бир жойда “йилт” этган учқун кўрса, шуни дархол илгашга, ўша митти шуълани алангага айлантиришга ўзларини масъул сезиши

керак. Истеъдод тарбияси — фалон китоб дўконига борсанг китобларим сотилаяпти, ўшани ўқисанг шоир бўлиб кетасан, дегани эмас. Адабиётга мухаббати бор ёш калбни майда майллар ва бемаъни худбинликка етаклаган устоз ҳам устоз хисобланмайди. Вилюятларга сафар қилган чоғимда, бир даста шеърини кўлимга бериб, “Фикрингизни билмокчийдим” деган камтар-камсукум болалар орасидан бугун пойтахтдаги мушоираларда кўкрак кериб шеър ўқийтган унча-мунча йигит-қизлардан истеъдодлироқ ёшлар чикаяпти.

“Ижод” фондида кўзда тутилган ёш каламкашларнинг илк китобларини нашрга тайёрлаш айна пайтда кизгин тусга кирди. Ёзувчилар уюшмасига элликка яқин кўлёмалар келиб тушди. Галдаги иш уларнинг ичидан энг муносибларини танлаш ва холис баҳо беришдир. Мен нима учун бу жараёни эсладим. Эллик, боринги юз нафар ёш истеъдод орасидан ўн нафарини танлаб олсак, бу қолганларга ўзини ўзи баҳолашга ёрдам беради.

Фикримнинг хулосаси шуки, ёш талантлар тарбиясида бизга бугун Шайхзода домланинг, Каххор домланинг, Миртемир домланинг мактаблари аскотади. Ана шундай мактаблар яралсагина, ўзбек адабиётининг бугунидан ҳам, эртасидан ҳам кўнглимиз тўқ бўлади.

“Ёшлик” журнали учун